

Alþingi
Erindi nr. P 137/266
komudagur 19.6.2009

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Alþingi
b.t. umhverfisnefndar
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík 18. júní 2009

0906011SA GB
Málalykill: 382

Efni: Umsögn um tillögu til þál. um náttúruverndaráætlun 2009-2013, 52. mál

Vísað er til bréfs umhverfisnefndar Alþingis, dags. 5. júní 2009, þar sem óskað er eftir umsögn Sambands íslenskra sveitarfélaga um ofangreint mál.

1. Almennar athugasemdir við þingsályktunartillöguna

Samhljóða tillaga var flutt á vörþingi 2009 en ekki náðist að afgreiða málið þá. Sambandið vísar til umsagnar, dags. 26. janúar 2009, þar sem gerðar eru almennar athugasemdir um verklag við gerð náttúruverndaráætlunar, framkvæmd gildandi áætlunar, tengsl við aðrar opinberar áætlanir og nánast algeran skort á samráði og kynningu áður en þingsályktunartillagan var lögð fram á Alþingi.

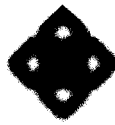
Einnig er bent á í umsögninni að fjöldi og stærð friðaðra svæða hér á landi er tiltölulega mikill og því er mikil hættu á því að það takmarkaða fjármagn sem varið er til náttúruverndar nýtist ekki sem skyldi. Þannig blasir við að margar helstu náttúruperlur þjóðarinnar eru undir of miklu álagi af völdum ferðamanna og er í umsögninni kallað eftir skýrari forgangsröðun fjármuna á sviði náttúruverndar.

Ástæða er til að ítreka framangreindar athugasemdir og sendist umsögnin sem fylgiskjal.

2. Athugasemdir við einstakar tillögur

Við meðferð málsins á vörþingi komu fram fjölmargar athugasemdir við þingsályktunartillöguna og er ljóst að nokkrar tillögur um friðlýsingu eru mjög umdeildar. Í ljósi þeirra athugasemda lagði umhverfisnefnd Alþingis til að c-liður I. kafla, sem varðar Egilsstaðaskóg og Egilsstaðakletta, c-liður II. kafla og Hvannstóð undir Reynisfjalli, yrðu felldir brott. Tillögum um friðlýsingu fækkaði því úr 13 í 11 skv. tillögu umhverfisnefndar. Til stuðnings breytingartillögunum er í nefndarálitinu vísað til harðrar mótstöðu og ófullnægjandi samráðs við heimamenn við undirbúning áætlunarinnar. Að álitinu sambandsins voru framangreindar breytingartillögur nefndarinnar skynsamlegar enda er ekki líklegt að friðlýsing leiði til mikils árangurs ef hún er gerð í andstöðu við hlutaðeigandi sveitarfélög.

Í nefndarálitinu var sérstaklega fjallað um tvær aðrar umdeildar tillögur án þess að gerð sé tillaga um breytingu. Um er að ræða tillögu um stækkun friðlands í Þjórsárverum og friðlýsingu svæða í Skaftártungum. Sveitarstjórnir

hlutaðeigandi sveitarfélaga gerðu athugasemdir við þessar tillögur og gagnrýndu harðlega skort á samráði við þær um framlagningu tillagnanna. Sambandið vísar í þessu sambandi til 2. mgr. 2. gr. sveitarstjórnarlaga, sem hljóðar svo:

Engu málefni sem varðar sérstaklega hagsmuni sveitarfélags skal ráðið til lykta án umsagnar sveitarstjórnarinnar.

Einnig vísar sambandið til 6. mgr. 4. gr. Evrópusáttmála um sjálfsstjórn sveitarfélaga sem hljóðar svo:

Leita skal álits sveitarstjórna í tæka tíð og á viðeigandi hátt, ef unnt er, varðandi skipulagningu og ákvarðanir í öllum málum sem þær varða.

Ekki verður annað séð en að vegið hafi verið að sjálfsstjórnarrétti hlutaðeigandi sveitarfélaga með því verklagi sem viðhaft var við gerð tillögu um náttúruverndaráætlun 2009-2013.

3. Lokaorð

Þar sem verulegir annmarkar voru á málsmeðferð við gerð upphaflegrar þingsályktunartillögu með tilliti til sjálfsstjórnarréttar sveitarfélaga telur sambandið afar gagnrýniverð að tillagan skuli nú lögð fram óbreytt og að því er virðist án þess að neitt tillit hafi verið tekið til þeirra umsagna sem sveitarstjórnir sendu umhverfisnefnd Alþingis. Rík ástæða var þó til þess að ræða sérstaklega við þær sveitarstjórnir sem lýstu sig ósammála einstökum tillögum um friðlýsingu áður en tillagan var lögð fram að nýju. Sambandið leggur því þunga áherslu á að umhverfisnefnd taki mið af sjónarmiðum viðkomandi sveitarstjórna og fresti ákvörðunum friðlýsingu einstakra svæða ef það er mat nefndarinnar að ekki sé sátt um þá tillögu sem fyrir liggur.

Virðingarfyllt

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Karl Björnsson
framkvæmdastjóri

Alþingi
Erindi nr. P 136/785
komudagur 26.1.2009

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Alþingi
b.t. umhverfisnefndar
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík 26. janúar 2009

0812707SA/GB
Tilv.: 382

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um náttúruverndaráætlun 2009-2013, 192. mál

Vísað er til bréfs umhverfisnefndar Alþingis, dags. 11. desember 2008, þar sem óskað er eftir umsögn Sambands íslenskra sveitarfélaga um ofangreint mál. Sambandið telur sig ekki hafa forsendur til að gera athugasemd við þær tillögur sem settar eru fram í þingsályktunartillögunni. Hins vegar telur sambandið ástæðu til að koma á framfæri eftirfarandi ábendingum um verklag við gerð náttúruverndaráætlunar, framkvæmd gildandi áætlunar, tengsl við aðrar áætlanir ríkis og sveitarfélaga og forgangsröðun fjármuna og verkefna á sviði náttúruverndar.

1. Verklag við gerð náttúruverndaráætlunar

Þingsályktunartillagan er unnin af starfshópi sem ráðherra skipaði árið 2007 til að vinna að undirbúningi nýrrar náttúruverndaráætlunar fyrir árin 2009-2013. Ekki virðast aðrir hafa átt aðkomu að því starfi en starfsmenn umhverfisráðuneytisins og stofnana sem undir það heyra en undirbúningur áætlunarinnar var kynntur á umhverfisþingi í október árið 2007. Formlegt samráð um efni áætlunarinnar virðist að öðru leyti hafa verið takmarkað og er óhjákvæmilegt að gera athugasemd við það að áætlunin hafi ekki farið í almennt kynningar- og samráðsferli eins og kynnt var á umhverfisþingi.

2. Framkvæmd gildandi náttúruverndaráætlunar

Samkvæmt náttúruverndaráætlun fyrir árin 2004-2008 var stefnt að því að friðlýsa 13 landsvæði en einungis hefur verið lokið við friðun eins þeirra þótt vinna við nokkur svæði sé langt komin. Þetta skýrist að einhverju leyti af umfangi einstakra verkefna, einkum stofnun Vatnajökulspjóðgarðs. Nokkur svæði utan náttúruverndaráætlunar hafa jafnframt verið friðuð á undanförunum árum, oft að frumkvæði sveitarstjórna. Þessi niðurstaða hlýtur að vekja spurningar um hvort náttúruverndaráætlun endurspegli raunverulegar áherslur stjórnvalda í náttúruvernd á hverjum tíma. Einnig má spyrja hvort tillögur um friðlýsingar í áætluninni hafi verið of margar miðað við það fjármagn og mannafla sem stjórnvöld hafa til ráðstöfunar á sviði náttúruverndar.

3. Tengsl við aðrar opinberar áætlanir

Af þingsályktunartillögunni verður ekki ráðið að við gerð hennar hafi neitt tillit verið tekið til annarra áætlana sem ætlað er að gilda á landsvísu eða áætlana sem nú er unnið að á vegum ríkisstjórnarinnar, svo sem byggðaáætlun og rammaáætlun um nýtingu á vatnsafli og jarðhita. Þetta telur

sambandið vera gagnrýnivert enda er nauðsynlegt að samræmi sé á milli áætlana hins opinbera. Sveitarfélögin hljóta því að kalla eftir því að ráðuneyti og stofnanir ríkisins auki samráð sín í milli um gerð þeirra áætlana sem gilda eiga á landsvísu.

Einnig bendir sambandið á nauðsyn þess að formlegt samráð sé haft við sveitarstjórnir við gerð náttúruverndaráætlunar, í ljósi þess að sveitarfélög fara með skipulagsvald og bera ábyrgð á gerð svæðis- og aðalskipulagsáætlana. Ekki liggja fyrir upplýsingar um hvort þingsályktunartillagan mun kalla á endurskoðun skipulagsáætlana sveitarfélaga með tilheyrandi kostnaði fyrir sveitarfélögin. Í framsöguræðu ráðherra um málið kom fram að starfshópurinn hafi kannað óformlega vilja sveitarstjórna og landeigenda á viðkomandi svæðum en ekki liggja fyrir upplýsingar um hversu formlegt samráð hafi verið haft við öll sveitarfélög sem málið varðar. Hins vegar liggur fyrir að samráð verður haft við hlutaðeigandi sveitarstjórnir um framkvæmd friðlýsinga á grundvelli áætlunarinnar.

4. Forgangsröðun fjármuna og verkefna

Í skýringum við þingsályktunartillöguna kemur fram að 96 svæði hafa verið friðlýst á grundvelli náttúruverndarlaga eða sérlaga um náttúruvernd. Samanlagt flatarmál þessara svæða er um 19.500 ferkílómetrar eða nærri 20% af flatarmáli landsins. Í þingsályktunartillögunni er lagt til að unnið verði að friðlýsingu 13 nýrra landsvæða. Sambandið telur enga ástæðu til að efast um sérstöðu þeirra svæða sem um ræðir. Ástæða virðist þó til að benda á að með fjölgun friðlýstra landsvæða hljóta þeir takmörkuðu fjármunir sem Umhverfisstofnun hefur til ráðstöfunar til náttúruverndar að dreifast á enn fleiri staði en áður. Á sama tíma blasir við að margar helstu náttúruverlur landsins búa þegar við of mikið álag af völdum ferðamanna. Þar má nefna staði á borð við Geysissvæðið, Dyrhólaey og Dimmuborgir.

Þessi staða virðist kalla á að stjórnvöld sem fara með náttúruvernd taki afstöðu til forgangsröðunar fjármuna og verkefna en margt virðist benda til þess að betri árangur geti náðst ef unnið er að verndun færri landsvæða í einu á hverjum tíma. Einnig er mikilvægt að stjórnvöld tryggi að fjármagn sem varið er til náttúruverndar sé í samræmi við þá stefnu sem Alþingi samþykkir með afgreiðslu náttúruverndaráætlunar.

Virðingarfyllt

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Karl Björnsson
framkvæmdastjóri